

РЕКОМЕНДАЦІЇ

круглого столу «Зміни до Конституції України: доктринальні підходи та обговорення концепції проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України», запропонованого Українською морською партією»

Учасники круглого столу, організованого кафедрою конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія» та представниками Української морської партії, заслухавши інформацію А.Р. Крусян про концепцію проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України», запропонованого Українською морською партією, обговоривши питання удосконалення конституційних засад державно-територіального устрою України та системи адміністративно-територіального устрою України, визначення конституційно-правового статусу регіонів, оптимізації організації виконавчої влади в світлі сучасних конституційних ініціатив, реформування місцевого самоврядування, демократизації порядку формування суддівського корпусу, зокрема, запровадження інституту вибрів суддів, за участю членів Української морської партії, експертів, науковців вирішили:

1. Підтримати необхідність внесення змін до Конституції України з метою децентралізації публічної влади, демократизації державного управління, оптимізації місцевого самоврядування, визначення конституційного статусу органів регіонального самоврядування.

Запропонувати передбачити у нормах Конституції, що Україна є децентралізованою унітарною державою.

Необхідно визначити в Конституції, що крім місцевого, в Україні визнається та гарантується регіональне самоврядування.

2. Учасники круглого столу відзначили, що існуюча модель адміністративно-територіального устрою України останніми десятиліттями розвивалася у бік ослаблення регіонів, поширення корупції, супроводжувалася зростанням неефективності системи публічної влади і управління. Подібна соціально-правова ситуація вимагає пошуку більш ефективної конституційної моделі адміністративно-територіального устрою України, що передбачала б значну децентралізацію влади в умовах збереження унітарного державного устрою.

3. Підтримати позицію, що у територіальному устрою України потребує визначення місце регіону. Цей центральний суб'єкт територіального устрою (ст. 132 Конституції України) практично не отримав визначення у Конституції та поточному законодавстві. Це пояснюється декларативністю у сучасній Україні регіональної політики, але не виправдовує ігнорування регіону, використання його як словосполучення, що не має інструментально-прикладного значення. У цьому зв'язку необхідним є конституційне визначення регіонів як основних складових державного устрою.

4. Вважати доцільним конституційно визначити, що державно-територіальний

устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, самостійності регіонів у вирішенні питань, що належать до їх компетенції, поєднанні загальнодержавних і регіональних інтересів, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

5. Разом з тим, важливою конституційною гарантією усталеності територіальної основи функціонування громад має стати встановлення конституційної вимоги, що адміністративно-територіальний устрій України не може бути змінений без згоди громадян, вираженої на референдумі, які проживають на відповідній території.

6. Підтримати пропозицію щодо запровадження і визначення поняття «регіональне самоврядування», яке є правом області (регіону) як невід'ємної складової частини України в межах повноважень, визначених Конституцією і законами України, самостійно вирішувати питання, віднесені до їх відання.

7. З метою впровадження принципу децентралізації публічної влади та конституювання регіонального самоврядування учасники круглого столу повністю підтримали доцільність конституційного закріплення таких положень:

«1) Представницьким органом області (регіону) є обласна рада, повноваження якої встановлюються Конституцією України, законами України та статутом області (регіону), а порядок роботи — встановлюється статутом області (регіону) та регламентом обласної ради.

2) Депутати обласної ради обираються громадянами України, які мають право голосу та постійно проживають на території відповідної області (регіону), на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років і здійснюють свої повноваження на постійній основі. Чергові вибори депутатів обласної ради проводяться в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень обласної ради, обраної на чергових виборах. Припинення повноважень обласної ради має наслідком припинення повноважень її депутатів.

3) Обласна рада в межах своїх повноважень приймає рішення та інші правові акти, які є обов'язковими до виконання на території відповідної області (регіону).

4) Повноваження обласної ради можуть бути достроково припинені Верховною Радою України у разі порушення обласною радою Конституції України за наявності висновку Конституційного Суду України. Рішення про дострокове припинення повноважень обласної ради приймається Верховною Радою України не менш як двома третинами від її конституційного складу.

5) Вищою посадовою особою області (регіону) є глава області (регіону), який очолює відповідну обласну раду та головує на її засіданнях. Глава області (регіону) обирається на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років і здійснює свої повноваження на постійній основі.

6) Обласна рада не менш ніж двома третинами голосів від її загального складу може призначити референдум про дострокове припинення повноважень глави області (регіону). Якщо за наслідками референдуму, проведеного за ініціативою обласної ради, виборці висловлять довіру главі області (регіону), глава області (регіону) може достроково припинити повноваження відповідної обласної ради у двотижневий строк після офіційного оголошення результатів

референдуму.

7) Виконавчим органом обласної ради є обласна адміністрація, яка формується главою області (регіону).

8) Обласна адміністрація забезпечує виконання на території області (регіону) Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів України, статуту області (регіону) та інших нормативно-правових актів області (регіону).

9) Обласна рада приймає статут області, який має відповідати Конституції України. Проект статуту області, за умови його прийняття не менш як двома третинами від загального складу обласної ради та висновку Конституційного Суду України щодо його відповідності Конституції України (конституційності), затверджується регіональним референдумом, який призначається главою області (регіону)».

9. Учасники круглого столу повністю підтримали та вітали конституційне закріплення гарантування фінансової самостійності регіонів, з метою забезпечення регіонального розвитку та здійснення їх компетенції.

8. Учасники круглого столу підтримали пропозицію конституційно визначити, що виключається створення місцевих державних адміністрацій, а виконавча влада на регіональному рівні має здійснюватися через надання повноважень органів виконавчої влади відповідним органам регіонального самоврядування на підставі договору; виконавча влада на місцевому рівні має здійснюватися через надання законом повноважень органів виконавчої влади відповідним органам місцевого самоврядування.

На думку учасників круглого столу така модель організації виконавчої влади на регіональному та місцевому рівнях відповідає принципу децентралізації державної влади та державного управління.

10. За умови вищезазначеного визначається як доцільна та логічно обумовлена пропозиція щодо створення виконавчих органів районних рад.

11. Вважати, що найбільш дискусійного характеру в процесі обговорення набули питання, пов'язані з офіційним використанням мов в Україні.

Учасники круглого столу повністю підтримали доцільність конституційного визначення, що мовне різноманіття України є культурною спадщиною, що користується особливою повагою і захистом.

Було відзначено, що важливого значення набуває питання конституційного визначення офіційного статусу російської мови.

12. Учасники круглого столу особливу увагу приділили можливим варіантам моделей формування суддівського корпусу в Україні.

Зокрема, позитивно була відзначена пропозиція щодо конституційного закріплення положень про прямі вибори всіх суддів, крім суддів Конституційного Суду України, громадянами України, які мають право голосу та постійно проживають на території, на яку розповсюджується юрисдикція суду, суддя якого обирається, на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

13. Водночас, учасниками круглого столу рекомендується додатково опрацювати пропозицію щодо конституційного закріплення положення про обрання населенням суддів місцевих судів загальної юрисдикції за поданням Вищої

ради юстиції строком на п'ять років, у порядку, передбаченому законом. Крім того, запропоновано, передбачити інститут відкликання судді місцевого суду, обраного населенням, за порушення ним присяги судді.

14. Враховуючи вищенаведене, можна зробити висновок щодо практичної необхідності, політичної доцільності та теоретичної обґрунтованості внесення змін до Конституції України з метою становлення та розвитку України як унітарної децентралізованої держави, зокрема, через розширення повноважень регіонів та визначенням їх статусу в контексті конституювання регіонального самоврядування, оптимізацію системи місцевого самоврядування, що в сучасних умовах для України є гарантією збереження її територіальної цілісності та національної єдності. Демократизація порядку формування суддівського корпусу буде сприяти удосконаленню судової системи та відновленню довіри громадян до органів правосуддя, а також створить умови, за яких судді будуть підкорятися виключно закону та діяти на основі принципу верховенства права, що є необхідною передумовою подальшого розвитку України як демократичної правової держави.

*Ухвалено учасниками круглого столу
«Зміни до Конституції України: доктринальні підходи
та обговорення концепції проекту Закону України
«Про внесення змін до Конституції України»,
запропонованого Українською морською партією»,
27.06.2014 р.
(м. Одеса, Національний університет
«Одеська юридична академія»)*